

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนการเงินเพื่อการเกษียณ

ของประชากรวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร

An Analysis of Factors Influencing Financial Planning for Retirement

Among the Working-Age Population in the Bangkok Metropolitan Area

นายอนันต์ สารภูมิ

สาขาการเงินและธนาคาร บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผู้รับผิดชอบบทความ

Anon Sarapoom

E-mail: anon3521@hotmail.com

Department of Finance and Banking, Master of Business Administration,

Ramkhamhaeng University, Thailand.

Corresponding author

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงปริมาณนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยทางประชากรศาสตร์ที่ส่งผลต่อการวางแผนการเงินเพื่อการเกษียณ และ 2) ศึกษาอิทธิพลของปัจจัยด้านความรู้ทางการเงินและพฤติกรรมการออมต่อการวางแผนการเงินเพื่อการเกษียณของประชากรวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างคือประชากรวัยทำงานจำนวน 403 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างตามความสะดวก เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (ค่าความถี่, ร้อยละ) และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การทดสอบที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุตัวแปร (MANOVA) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ต้องดูแล มีผลต่อการวางแผนการเงินเพื่อการเกษียณอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่ปัจจัยด้านเพศและสถานภาพไม่ส่งผลต่อการวางแผนโดยรวมด้านความรู้ทางการเงินมีอิทธิพลต่อวัตถุประสงค์และรูปแบบในการวางแผน แต่พฤติกรรมการออมมีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อวัตถุประสงค์ รูปแบบ และระยะเวลาในการวางแผน ข้อค้นพบสำคัญคือ พฤติกรรมการออมเป็นปัจจัยที่สามารถทำนายการวางแผนการเงินเพื่อการเกษียณได้ดีกว่าความรู้ทางการเงิน ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการลงมือปฏิบัติจริงมากกว่าการมีความรู้เพียงอย่างเดียว

คำสำคัญ: การวางแผนการเงิน, การเกษียณอายุ, ความรู้ทางการเงิน, พฤติกรรมการออม, ประชากรวัยทำงาน

ABSTRACT

This quantitative research aimed to study the influence of demographic factors, financial literacy, and saving behaviors on the retirement financial planning of the working-age population in Bangkok. The sample consisted of 403 working-age individuals in Bangkok, selected through convenience sampling. A questionnaire was used as the research instrument. Data were analyzed using descriptive statistics (frequency, percentage, mean, standard deviation), Independent t-test, MANOVA, and Multiple Regression Analysis.

The findings revealed that the majority of the sample were female, aged between 41-50 years, held a bachelor's degree, and had a monthly income exceeding 30,001 THB. The hypothesis testing indicated that age, education level, income, and the number of dependents significantly influenced retirement financial planning. In contrast, gender and marital status did not show a significant overall impact. Saving behaviors demonstrated a significant positive influence on the objectives, approach, and time frame of financial planning. Financial literacy was found to affect the objectives and approach but not the channel or time frame. A key finding suggests that saving behavior is a more critical predictor of financial planning for retirement than financial literacy alone, highlighting the importance of practical application over mere knowledge.

Keywords: Financial Planning, Retirement, Financial Literacy, Saving Behavior, Working-Age Population

บทนำ

ในปัจจุบันสังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) เป็นอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านแรงงาน การบริโภค การจัดการด้านสวัสดิการ และระบบการเงินในระยะยาวของหลายประเทศทั่วโลก โดยองค์การสหประชาชาติ (United Nations, 2023) ได้แบ่งระดับของสังคมผู้สูงอายุออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ (1) สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) จะเป็นสังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปที่อยู่จริงในพื้นที่ต่อประชากรทุกช่วงอายุในพื้นที่เดียวกัน และมีอัตราเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 10 ขึ้นไป หรือมีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปที่อยู่จริงในพื้นที่ต่อประชากรทุกช่วงอายุในพื้นที่เดียวกัน อัตราเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 7 ขึ้นไป และสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) จะเป็นสังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปที่อยู่จริงในพื้นที่ต่อประชากรทุกช่วงอายุในพื้นที่เดียวกัน และมีอัตราเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 20 ขึ้นไป หรือมีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปที่อยู่จริงในพื้นที่ต่อประชากรทุกช่วงอายุในพื้นที่เดียวกัน อัตราเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 14 ขึ้นไป พร้อมทั้ง คาดการณ์ว่า จำนวนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปทั่วโลกจะเพิ่มขึ้นจากประมาณ 1,100 ล้านคนในปี ค.ศ. 2022 เป็นกว่า 2,100 ล้านคนภายในปี ค.ศ. 2050 หรือคิดเป็นร้อยละ 22 ของประชากรทั่วโลก ซึ่งสะท้อนถึงการก้าว เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุระดับโลก (global aging society)

สำหรับประเทศไทยเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ (Aged Society) ข้อมูลประชากรในปี 2566 ประเทศไทยมีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป อยู่ที่ร้อยละ 20.20 ของประชากรทั้งประเทศ และมีแนวโน้มจะเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยคาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2574 ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุระดับสุดยอด (Super-Aged Society) ซึ่งมีประชากรสูงอายุเกินร้อยละ 28 (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566) และธนาคารโลกได้จัดทำรายงานการประเมินรายได้และรายจ่ายภาครัฐ (Public Spending and Revenue Assessment: PRSA) เมื่อปี 2566 ได้กล่าวว่า ประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุได้สร้างแรงกดดันทางการคลังในระยะยาว จากการเพิ่มขึ้นของรายจ่ายด้านสวัสดิการผู้สูงอายุและสวัสดิการการรักษาพยาบาล สำหรับภาครัฐ รวมถึง ปัญหาของประชากรวัยแรงงานต้องเผชิญกับภาระที่เพิ่มขึ้นในการดูแลผู้สูงอายุทั้งในครอบครัว และในเชิงโครงสร้างของรัฐ การเตรียมความพร้อมทางการเงินเพื่อรองรับวัยหลังเกษียณของตนเอง ภายใต้บริบทของภาวะเศรษฐกิจโลกที่เต็มไปด้วยความไม่แน่นอน (economic uncertainty) เช่น ความผันผวนของตลาดแรงงาน อัตราเงินเฟ้อ การเปลี่ยนแปลงของระบบสวัสดิการ และความไม่มั่นคงของระบบบำนาญ

ภายใต้บริบทของกรุงเทพมหานครที่เป็นศูนย์กลางของระบบการปกครองประเทศไทย รวมทั้งด้านเศรษฐกิจ การเงิน และการจ้างงานของประเทศ ซึ่งมีการเติบโตและขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็ว แต่อย่างไรก็ตาม ประชากรวัยทำงานที่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานครต้องเผชิญกับความท้าทายหลายอย่าง อาทิ ค่าครองชีพที่สูง ความผันผวนของรายได้ ความไม่มั่นคงของอาชีพ และความไม่แน่นอนของระบบบำนาญ และสวัสดิการสังคม ถือได้ว่าเป็นอุปสรรคสำคัญสำหรับการใช้ชีวิตหลังวัยเกษียณ ส่งผลให้การวางแผนการเงินสำหรับอนาคตเพื่อวัยเกษียณมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการวางแผนการเงินที่ดีทำให้มีเงินเหลือเพียงพอที่ใช้ชีวิตในวัยเกษียณได้อย่างมีความสุข ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งเป็นการช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตในวัยเกษียณ จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนการเงินเพื่อการเกษียณของประชากรวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยทางประชากรศาสตร์ที่มีส่งผลต่อการวางแผนการเงิน เพื่อการเกษียณของประชากรวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร

1.2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนการเงิน เพื่อการเกษียณของประชากรวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1. ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ จำนวนบุตร และรายได้ส่วนบุคคล มีอิทธิพลต่อการวางแผนการเงินเพื่อการเกษียณของประชากรวัยทำงาน ในเขตกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานที่ 2. ปัจจัยที่แตกต่างกันมีอิทธิพลต่อการวางแผนการเงินเพื่อการเกษียณของประชากรวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยทำการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนการเงินเพื่อการเกษียณของประชากรวัยทำงาน ในเขตกรุงเทพมหานคร ในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและมีการกำหนดขอบเขตในการวิจัยไว้ดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1 ตัวแปรต้น (Independent Variables) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

(1) ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย

- เพศ	- อายุ
- ระดับการศึกษา	- สถานภาพ
- จำนวนบุตร	- รายได้ส่วนบุคคล

(2) ความรู้ทางการเงิน ประกอบด้วย

- มูลค่าของเงินตามกาลเวลา	- การคำนวณดอกเบี้ยเงินเชื่อ
- การคำนวณเงินต้นและดอกเบี้ยเงินฝาก	- การคำนวณดอกเบี้ยเงินฝากทบต้น
- นิยามเงินเฟ้อ	- ความเสี่ยงและผลตอบแทน

(3) พฤติกรรมการออม ประกอบด้วย

- การจัดสรรรายได้เพื่อเป็นเงินออม	- การควบคุมค่าใช้จ่าย
- การจัดหมวดหมู่การออมอย่างชัดเจน	

1.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ การวางแผนการเงินเพื่อการเกษียณ ประกอบด้วย

- วัตถุประสงค์ในการวางแผนการเงิน	- รูปแบบในการวางแผนการเงิน
- ช่องทางในการจัดทำแผนทางการเงินส่วนบุคคล	- ระยะเวลาในการวางแผนการเงิน

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ในการศึกษา คือ ประชากรที่ทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร

3. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร ถึงแม้ว่าสำนักงานสถิติแห่งชาติมีข้อมูลจำนวนประชากรที่มีทะเบียนบ้านในเขตกรุงเทพมหานคร แต่อย่างไรก็ตามข้อมูลดังกล่าวเป็นเพียงข้อมูลประชากรบางส่วนอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งไม่ครอบคลุมจำนวนผู้ทำงานทั้งหมดอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร จึงทำให้ข้อมูลประชากรดังกล่าวมีค่าไม่แน่นอน ทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้สูตรคำนวณสูตร W.G. Cochran (1953) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ที่ความคาดเคลื่อนร้อยละ 5 จำนวน 400 ราย

4. ขอบเขตด้านระยะเวลาในการศึกษา

ตั้งแต่เดือนมีนาคม พ.ศ. 2568 ถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2568 เป็นระยะเวลาทั้งสิ้น 4 เดือน

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดด้านประชากรศาสตร์ (Demographics)

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับประชากร ซึ่งมีรากฐานของคำศัพท์ภาษากรีก มาจากคำว่า “Demo” หมายถึง “People” แปลว่า ประชากรหรือประชาชน และคำว่า “Graphy” ซึ่งหมายถึง “Description” ซึ่งมีความหมายว่า ลักษณะ การนำคำศัพท์ทั้งสองมารวมกันก็จะให้ความหมายว่า วิชาที่ว่าด้วยการศึกษาเกี่ยวกับประชากร

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2538) ได้ให้ความหมายของลักษณะทางประชากรศาสตร์ไว้ว่า หมายถึง ลักษณะทางประชากรที่ประกอบไปด้วย อายุ เพศ ลักษณะครอบครัว รายได้ การศึกษา อาชีพ และสถานภาพ โดยเป็นเกณฑ์ที่นิยมนำมาใช้ในการแบ่งส่วนการตลาด และสามารถกำหนดตลาดของกลุ่มเป้าหมายผ่านการคำนวณทางสถิติ ลักษณะประชากรศาสตร์จึงเป็นสิ่งที่สำคัญ อีกทั้ง เป็นตัวแปรที่คำนวณได้ง่ายมากกว่าการวัดด้วยตัวแปรอื่นๆ ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า ลักษณะทางประชากรหมายถึง ลักษณะพื้นฐานของแต่ละบุคคลที่มีความเหมือนหรือแตกต่างกันไปตามช่วงอายุ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพ จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ต้องดูแล และลักษณะที่อยู่อาศัย ซึ่งสามารถใช้ประโยชน์ในทางการตลาดเพื่อจำแนกลักษณะของบุคคลให้สอดคล้องและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายในแต่ละธุรกิจ

สำหรับวิจัยนี้ การศึกษาลักษณะพื้นฐานของบุคคลที่แตกต่างกัน เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ ซึ่งลักษณะเหล่านี้ส่งผลให้บุคคลมีพฤติกรรมและความต้องการที่แตกต่างกันออกไป

2. แนวคิดการออมและการลงทุน (Saving and Investment)

2.1 ทฤษฎีความต้องการถือเงิน (Demand for Money)

John Maynard Keynes (1936) ความต้องการถือเงิน มีความหมายแตกต่างกันในแต่ละบุคคล เนื่องจากแต่ละบุคคลย่อมมีความต้องการถือเงินที่แตกต่างกันไป สำหรับความต้องการถือเงินนั้นเคนส์ได้ขยายทฤษฎีการถือเงินสดของสำนักเคนบริดจ์ออกไป โดยเคนส์มีความเห็นว่าเงินเป็นสินทรัพย์ชนิดหนึ่งที่มีอรรถประโยชน์มากในฐานะที่เป็นสินทรัพย์ที่มีสภาพคล่องสูงที่สุดในบรรดาสินทรัพย์ต่าง ๆ จึงอาจต้องการถือเงินไว้เพื่อจุดมุ่งหมายอื่น ๆ นอกเหนือจากการถือเงินเพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน เคนส์ได้แบ่งจุดมุ่งหมายในการถือเงินเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1) **ความต้องการถือเงินเพื่อจับจ่ายใช้สอย (Transaction Demand for Money)** เนื่องจากการใช้ชีวิตประจำวันของทั้งครัวเรือนและการดำเนินธุรกิจนั้นรายรับและรายจ่ายมิได้มีความสอดคล้องกันอย่างสมบูรณ์ทำให้มีความจำเป็นต้องถือเงินจำนวนหนึ่งไว้ เพื่อใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน หากรายได้ประจำชาติเพิ่มขึ้น ความต้องการถือเงินเพื่อจุดมุ่งหมายนี้ก็จะยิ่งสูงขึ้น

2) **ความต้องการถือเงินเพื่อสำรองไว้ใช้ยามฉุกเฉิน (Precautionary Demand for Money)** เนื่องจากความไม่แน่นอนเกี่ยวกับรายรับและรายจ่ายที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ตามแนวความคิดของเคนส์ ความต้องการถือเงินเพื่อเอาไว้ใช้จ่ายที่เกิดขึ้นโดยกะทันหัน เช่น เกิดอาการเจ็บไข้หรืออุบัติเหตุ ดังนั้น ความต้องการถือเงินเพื่อสำรองไว้ยามฉุกเฉินจะมีความสัมพันธ์ไปในทางเดียวกันกับระดับรายได้ ประชาชาติ เช่นเดียวกันกับความต้องการถือเงินเพื่อจับจ่ายใช้สอย

3) **ความต้องการถือเงินเพื่อเก็งกำไร (Speculative Demand for Money)** โดยมีความเห็นว่าคนยังมีความต้องการถือเงินไว้เพื่อเป็นเครื่องสะสมมูลค่าหรือสะสมทรัพย์สินด้วย ในการวิเคราะห์เคนส์ได้พิจารณาสินทรัพย์ทางการเงินเพียงชนิดเดียว ได้แก่ พันธบัตร ซึ่งคนอาจเลือกถือพันธบัตรแทนเงินในการเป็นเครื่องสะสมมูลค่า เพราะพันธบัตรให้ผลตอบแทนแก่ผู้ถือในรูปอัตราดอกเบี้ย ในขณะที่การถือสินทรัพย์ในรูปของเงินจะไม่ได้ผลตอบแทนแต่อย่างใด เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยในอนาคตไม่แน่นอน การลงทุนในพันธบัตรจะทำให้ได้รับกำไรส่วนทุนหรือขาดทุนส่วนทุนและโดยทฤษฎีพบว่า ราคาพันธบัตรมีความสัมพันธ์กับอัตราดอกเบี้ยในทิศทางตรงกันข้าม

2.2 ทฤษฎีการออมและการลงทุน

นักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิก (อ้างถึงในกัญญา กนกกาญจน, 2545) มองว่าการออมขึ้นอยู่กับอัตราดอกเบี้ยโดยจะมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก กล่าวคือถ้าอัตราดอกเบี้ยสูงขึ้น บุคคลหรือผู้บริโภคจะยินดีหรือพอใจออมเงินเพิ่มขึ้นโดยลดการบริโภคลง ทั้งนี้ เพื่อต้องการได้รับดอกเบี้ย ซึ่งเป็นผลตอบแทนของ

การออมที่เพิ่มสูงขึ้น ดังนั้นถ้าอัตราดอกเบี้ยสูงขึ้นจะทำให้การออมเพิ่มมากขึ้น สามารถเขียนฟังก์ชันแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการออมกับอัตราดอกเบี้ยได้ดังนี้

$$S = f(r)$$

S คือ ปริมาณเงินออมทั้งหมด (Saving)

r คือ อัตราดอกเบี้ย (Rate of interest)

สำหรับการลงทุนนั้น นักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิกมองว่าการลงทุนขึ้นอยู่กับอัตราดอกเบี้ยเช่นกัน แต่จะมีความสัมพันธ์กันในเชิงลบ กล่าวคือ ถ้าอัตราดอกเบี้ยสูง ปริมาณการลงทุนจะน้อย แต่ถ้าอัตราดอกเบี้ยต่ำ ปริมาณการลงทุนจะมาก เพราะการลงทุนเปรียบเสมือนความต้องการที่จะได้เงินทุนเพื่อนำมาใช้จ่ายซื้อสินค้าทุน ถ้าต้องการเงินทุนจะต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นดอกเบี้ย (Cost of fund) ถ้าอัตราดอกเบี้ยต่ำ การได้มาของเงินทุนย่อมเสียค่าใช้จ่ายมาก การลงทุนจึงลดลงสามารถเขียนฟังก์ชันแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการลงทุนกับอัตราดอกเบี้ย ได้ดังนี้

$$I = f(1/r)$$

I คือ ปริมาณเงินลงทุนทั้งหมด (Investment)

r คือ อัตราดอกเบี้ย (Rate of interest)

ดังนั้น อัตราดอกเบี้ยจะเป็นตัวคอยปรับปริมาณการออมให้เท่ากับปริมาณการลงทุนอยู่เสมอ กล่าวคือ ถ้าปริมาณการออมเงินมีมากกว่าปริมาณการลงทุนทำให้ผู้ออมเงินแข่งขันกันเอง ในการที่จะให้นักลงทุนกู้ยืม ผลของการแข่งขันทำให้ระดับอัตราดอกเบี้ยลดลง ซึ่งจะทำให้ปริมาณการออมเงิน ในช่วงเวลาต่อไปลดลง ขณะเดียวกันปริมาณการลงทุนก็จะเพิ่มขึ้น ในที่สุดจะมาสู่ระดับอัตราดอกเบี้ยดุลยภาพที่การออมเงินเท่ากับการลงทุนพอดี

ผู้วิจัยขอให้คำจำกัดความการออม หมายถึง รายได้ส่วนหนึ่งที่ไม่ได้นำมาใช้จ่ายเพื่อการบริโภค แต่เก็บรักษาเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในอนาคต โดยอาจเก็บสะสมผ่านสินทรัพย์ที่สามารถเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สำหรับรองรับเหตุการณ์ฉุกเฉิน อาทิ เงินฝากประจำ เงินฝากออมทรัพย์ และทองคำ

ผู้วิจัยขอให้คำจำกัดความการลงทุน หมายถึง การนำเงินที่เหลือจากการใช้จ่ายหรือการจัดสรรเงินไว้ในระยะเวลาใดระยะเวลาหนึ่งเพื่อรับกระแสเงินสดในอนาคต โดยคาดหวังผลตอบแทนที่ครอบคลุมค่าเสียโอกาสในการใช้จ่ายในระยะเวลาใดระยะเวลาหนึ่ง รวมถึง ความเสี่ยงที่คาดว่าจะไม่ได้รับเงินคืน

จากทฤษฎีความต้องการถือเงิน ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้ ว่าปัจจัยสำหรับการถือครองเงินเป็นปัจจัยที่ทำให้คนมีการออมและการลงทุน โดยบริหารจัดการผ่านการวางแผนทางการเงิน

3. แนวคิดความรู้ทางการเงิน (Financial Literacy)

ความรู้ทางการเงิน (Financial Literacy) หมายถึง การตระหนัก (Awareness) ความรู้ความเข้าใจ (Knowledge) ทักษะและความเชี่ยวชาญ (Skill) ทักษะ (Attitude) และพฤติกรรม (Behavior) ในลักษณะที่มีผลให้บุคคลเกิดการตัดสินใจทางการเงินที่มีประสิทธิภาพในบริบททางการเงินต่าง ๆ และในที่สุดจะช่วยส่งผลให้ความเป็นอยู่ทางการเงินของบุคคลและสังคม รวมถึงส่งผลให้มีส่วนร่วมในชีวิตทางเศรษฐกิจ เป็นไปตามแนวความคิดขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (The Organization for Economic Co-operation and Development: OECD, 2556)

ผู้วิจัยขอให้ความหมายของความรู้ทางการเงิน หมายถึง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบริหารจัดการเงิน ประกอบด้วย การจัดทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย การออม การลงทุน และการจัดการหนี้ รวมถึง ปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อมูลค่าของเงินหรือความมีประสิทธิภาพด้านการเงิน ซึ่งประกอบด้วย มูลค่าของเงินตามกาลเวลา การคำนวณดอกเบี้ยเงินเชื่อ การคำนวณเงินต้นและดอกเบี้ยเงินฝาก การคำนวณดอกเบี้ยเงินฝากทบต้น นิยามเงินเฟ้อ รวมถึง ความเสี่ยงและผลตอบแทน โดยอ้างอิงกรอบแนวคิดของ OECD ซึ่งนิยามว่าความรู้ทางการเงินไม่ได้หมายถึงแค่ความรู้ แต่รวมถึงทักษะ ทักษะ และพฤติกรรมที่นำไปสู่การตัดสินใจทางการเงินที่มีประสิทธิภาพ

4.แนวคิดการวางแผนการเงินเพื่อการเกษียณ (Retirement Financial Planning)

ปนัดดา เอี่ยมสะอาด (2563) อ้างถึงรัชนี วงศ์จันทร์ (2553) ได้อธิบายขั้นตอนในการวางแผนการเงินเพื่อเกษียณอายุ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1) กำหนดเป้าหมายในการดำเนินชีวิตและเป้าหมายทางการเงินที่ต้องการในช่วงเกษียณอายุ เป็นการกำหนดแนวทางการดำเนินชีวิตตลอดในช่วงเกษียณอายุว่าจะใช้ชีวิตแบบไหนอยู่อย่างไร ทำอะไรในกิจวัตรประจำวัน ซึ่งแต่ละบุคคลต่างมีเป้าหมายการดำเนินชีวิตในช่วงหลัง เกษียณที่แตกต่างกัน ซึ่งรูปแบบการดำเนินชีวิตหลังเกษียณที่ต้องการนั้นย่อมส่งผลกระทบต่อจำนวนเงินที่ต้องการและวางแผนการเงินเพื่อวัยเกษียณ

2) รวบรวมข้อมูลสำหรับการวางแผนเกษียณ เป็นการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่มี ความสำคัญต่อการวางแผนเกษียณ โดยควรระบุ รายได้ ประสิทธิภาพ ผู้อยู่ในความอุปการะ และข้อมูลที่เป็นต่อการวางแผนเกษียณที่สำคัญประกอบด้วย

อายุที่คาดว่าจะเกษียณ คือ เป็นการกำหนดว่าจะหยุดทำงานประจำเมื่อมีอายุเท่าใด ปกติอายุเกษียณของหน่วยงานรัฐหรือพนักงานเอกชนจะอยู่ในช่วงอายุ 55-66 ปี โดยบุคคลสามารถตั้งเป้าหมายในการเกษียณอายุให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ของตนเองภายใต้ ข้อจำกัดและความพร้อมของแต่ละบุคคล

อายุที่คาดว่าจะสิ้นอายุขัย สามารถประมาณการได้โดยจากบุคคลในครอบครัวเช่น ปู่ ย่า ตา ยาย บิดา หรือมารดา เป็นต้น โดยพิจารณาจากอายุของบุคคลดังกล่าวว่ามีอายุเฉลี่ยเท่าใด และ นำมาประมาณการตัวเลข อายุขัยของตนเอง

จำนวนปีก่อนเกษียณอายุ คือ ช่วงอายุปัจจุบันถึงอายุที่คาดว่าจะเกษียณ ซึ่งเป็นระยะเวลาในการสะสมเงินออมหรือสินทรัพย์ เพื่อใช้ในวัยเกษียณหากมีระยะเวลาในการสะสมเงินออม หรือสินทรัพย์เป็นเวลานาน ส่งผลดีต่อบุคคลผู้วางแผนเกษียณ

จำนวนปีที่คาดว่าจะอยู่ภายหลังเกษียณอายุ คือ ช่วงอายุที่คาดว่าจะเกษียณถึงอายุที่คาดว่าจะเสียชีวิต ซึ่งเป็นระยะเวลาของการนำเงินออม และสินทรัพย์ที่สะสมไว้มาใช้ หากมีระยะเวลาหลังเกษียณอายุยาวนานก็ ต้องสะสมเงินออมและสินทรัพย์ในช่วงก่อนเกษียณมากขึ้นด้วย

อัตราการเพิ่มของรายได้ต่อปี ใช้เป็นฐานการประมาณการรายได้ที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต โดยสามารถใช้ข้อมูลอัตราเพิ่มขึ้นของรายได้เฉลี่ยขององค์กรที่ทำงานอยู่ อัตราการเพิ่มขึ้น ของรายได้เฉลี่ยของ ผู้ที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมเดียวกันหรือใช้ อัตราเงินเฟ้อเป็นอัตราเพิ่มขึ้นของ รายได้ เป็นต้น

อัตราผลตอบแทนที่คาดหวังจากการลงทุนหลังหักภาษี เป็นอัตราผลตอบแทนที่ได้รับจากการลงทุน ในสินทรัพย์ประเภทต่าง ๆ ซึ่งสามารถหาข้อมูลอ้างอิงได้จากแหล่งต่าง ๆ เช่น ถ้าลงทุนในตลาดหุ้นสามารถใช้ ข้อมูลอัตราผลตอบแทนเฉลี่ยจากการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เป็นต้น

อัตราเงินเฟ้อ จะส่งผลกระทบต่ออำนาจซื้อสินค้าและบริการ หรือมูลค่าของเงินในอนาคต ดังนั้น ในการวางแผนการเงินเพื่อวัยเกษียณเป็นเรื่องของการเตรียมจำนวนเงินไว้ใช้จ่ายใน อนาคตจึงต้องนำอัตราเงินเฟ้อมาปรับกับอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนหลังหักภาษีเพื่อให้ สามารถรักษอำนาจซื้อในอนาคตให้ เท่ากับ ในปัจจุบัน

อัตราผลตอบแทนคาดหวังจากการลงทุนหลังหักภาษีและปรับด้วยอัตราเงินเฟ้อเพื่อให้ได้อัตรา ผลตอบแทนจากการลงทุนที่แท้จริง จึงต้องนำอัตราผลตอบแทนที่คาดหวังจากการ ลงทุนหลังหักภาษีมาปรับ ด้วยอัตราเงินเฟ้อ

อัตราส่วนรายได้ที่ต้องการเมื่อเกษียณอายุเทียบกับรายได้ในช่วงก่อนเกษียณอายุ เป็น อัตราส่วนของเงิน ใต้ที่ต้องการนำไปใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินชีวิตในช่วงที่เกษียณอายุต่อปี โดยคิดเป็นสัดส่วนของรายได้ ปีสุดท้ายก่อนเกษียณอายุ

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยให้คำจำกัดความของการวางแผนการเงินเพื่อการเกษียณอายุ หมายถึง กระบวนการกำหนดเป้าหมายด้านการเงินให้สอดคล้องกับการดำรงชีวิตหลังเกษียณ และมีชีวิตความเป็นอยู่ ตามเป้าหมายที่กำหนดตลอดระยะเวลาหลังเกษียณ โดยการนำปัจจัยทั้งทางตรงและทางอ้อมมาประกอบการ พิจารณาในการวางแผนการเงินให้เหมาะสมกับตนเอง ซึ่งมีขั้นตอนการวางแผนการเงินเพื่อการเกษียณอายุ

ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ในการวางแผนการเงิน รูปแบบในการวางแผนการเงิน ช่องทางในการจัดทำแผนทางการเงินส่วนบุคคล และระยะเวลาในการวางแผนการเงิน

การทบทวนวรรณกรรม

อภิสิทธิ์ ตระการไพโรจน์ (2563) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจออมเพื่อการเกษียณอายุของกลุ่มคนวัยทำงาน Generation Y ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยการศึกษาใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจออมเงินเพื่อใช้หลังเกษียณ มี 5 ปัจจัย ได้แก่ (1) คุณภาพชีวิตหลังเกษียณ (2) ผลตอบแทนการออม (3) รายได้ (4) สวัสดิการหลังเกษียณ และ (5) อุปสรรคการออม ซึ่งเป้าหมายการออมกับเงินออมในปัจจุบันของกลุ่มคน Generation Y ยังไม่เพียงพอที่จะดำรงชีวิตในช่วงวัยเกษียณ ดังนั้นทางหน่วยงานในภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องควรจัดทำแผนการเรียนรู้เพื่อสร้างความตระหนักในการออมเพื่อเริ่มต้นออมสำหรับการเกษียณอายุตั้งแต่วัยเริ่มทำงาน Generation Y เพื่อช่วยให้สามารถมีเงินออมสำหรับใช้จ่ายในอนาคต และช่วงเกษียณอายุที่เพียงพอและทำตามเป้าหมายได้สำเร็จ โดยผ่านความร่วมมือจากสถาบันการเงิน ผ่านผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่จะเข้ามามีส่วนสนับสนุนการออมที่ดีขึ้น และการปรับปรุงผลิตภัณฑ์ทางการเงินต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เช่น การปรับเปลี่ยนอัตราเงินสะสม กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ การจัดตั้งกองทุนร่วม หรือแม้แต่ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ๆ อย่างระบบ AI ให้ทันกับสถานการณ์ในโลกปัจจุบัน

ธนาคารแห่งประเทศไทยร่วมกับสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2565) ได้สำรวจทักษะทางการเงินของไทย ปี 2565 โดยใช้กรอบแนวความคิดขององค์กรเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (The Organization for Economic Co-operation and Development: OECD) มีการสำรวจกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 12,402ครัวเรือน ทั้งในและนอกเขตเทศบาลจากทุกจังหวัดทั่วประเทศ โดยมีผลสำรวจปี 2565 พบว่าคนไทยมีพัฒนาการของระดับทักษะทางการเงินที่ดี มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 71.4 โดยทักษะทางการเงินในด้านความรู้ทางการเงินและพฤติกรรมทางการเงินอยู่ในเกณฑ์ดีเกือบทุกหัวข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนอยู่ที่ร้อยละ 69.7 และร้อยละ 70.3 ตามลำดับ ขณะที่คะแนนด้านทัศนคติทางการเงินมีคะแนนอยู่ที่ร้อยละ 76.8 อย่างไรก็ดี เมื่อเทียบกับระดับสากลจากการสำรวจของ OECD แล้ว องค์ประกอบของ ทักษะทางการเงินทั้ง 3 ด้านยังอยู่ในระดับที่สูงกว่า

เมื่อพิจารณาระดับทักษะทางการเงินตามสถานภาพพบว่ากลุ่มที่มีระดับทักษะทางการเงินที่ดีกว่ากลุ่มอื่นเป็นกลุ่มผู้ที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป อายุ 30 – 39 ปี อาชีพลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ กลุ่มอาชีพอื่น ๆ นายจ้างและลูกจ้างรัฐบาล ผู้ที่ทำงานในภาคการเงิน อาศัยในพื้นที่กรุงเทพฯ หรือในเขตเทศบาล ขณะที่ผู้ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาและต่ำกว่า รวมถึงระดับการศึกษาอื่น ๆ ที่เทียบระดับไม่ได้ กลุ่มคนชราที่มีอายุ 80 ปีขึ้นไป คนป่วย คนพิการ หรือผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ เป็นกลุ่มที่มีระดับทักษะทางการเงินที่ดี

น้อยกว่ากลุ่มอื่น โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อทิศทางระดับทักษะทางการเงินมากกว่าสถานภาพอื่น ๆ ได้แก่ ช่วงอายุ และระดับการศึกษาของบุคคลที่แตกต่างกัน

กมลวรรณ ภูชิงชัย, นนทร์ วรพาณิชย์, และจิตติมา พุฒิทานันท์ (2567) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณอายุของประชากรวัยแรงงาน ในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาการตระหนักรู้เรื่องการวางแผนสำหรับการเกษียณอายุ และปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณอายุ รวมถึงเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณอายุของประชากรวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มแรงงานในระบบ และกลุ่มแรงงานนอกระบบ เพื่อทราบความแตกต่างของปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณอายุของคนทั้ง 2 กลุ่ม ได้นำวิธีการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา และ สถิติเชิงปริมาณ พบว่า ประชากรวัยแรงงานในเขตกรุงเทพมหานคร มีความตระหนักรู้ในระดับที่มาก ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณอายุของประชากรวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และ ความรู้ทางการเงิน ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณอายุของแรงงานในระบบ ได้แก่ ระดับการศึกษา สถานะ อาชีพ และ ความรู้ทางการเงิน ในขณะที่ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณอายุของแรงงานนอกระบบ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา สถานะ อาชีพ และ ความรู้ทางการเงิน

วิระพันธ์ เต็มดวง (2565) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการวางแผนเกษียณของชนวัยทำงาน ในจังหวัดนครราชสีมา มีกลุ่มตัวอย่าง 401 ราย โดยวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแตกต่างโดยใช้สถิติแบบ F-Test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้สถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผนการเงินโดยภาพรวม แต่อย่างไรก็ตาม ด้านของการคำนวณดอกเบี้ยทบต้นและประโยชน์ทางภาษีต่าง ๆ ยังมีความเข้าใจในระดับน้อย สำหรับการศึกษา ระดับการเตรียมความพร้อมเพื่อวัยเกษียณโดยภาพรวมอยู่ที่ระดับปานกลาง และเมื่อแยกตามปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลพบว่า ปัจจัยด้านเพศ อายุ และสถานภาพมีระดับการเตรียมความพร้อมเพื่อวัยเกษียณไม่แตกต่างกัน แต่ปัจจัยด้านการศึกษาพบว่า ผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาเอก มีระดับการเตรียมความพร้อมเพื่อวัยเกษียณมากที่สุด สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจวางแผนการเงินเพื่อวัยเกษียณมากที่สุดคือ ความน่าเชื่อถือของสถาบันการเงิน ผู้ที่ให้คำปรึกษาด้านการเงินและรวมถึงระดับความรู้ความเข้าใจด้านการเงินส่วนบุคคลของผู้ที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาด้านการเงินสำคัญมากที่สุด ปัจจัยรองลงมาที่มีผลต่อการตัดสินใจวางแผนการเงินคือ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจส่วนบุคคล ในคำถามประกอบด้วย รายได้ ค่าใช้จ่าย ภาระหนี้สิน และจำนวนคนที่อยู่ในอุปการะจะมีผลต่อระดับการตัดสินใจวางแผนการเงินที่คะแนน 4.34 คือระดับ มากที่สุด

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการสำรวจ (Survey Research) โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือกลุ่มคนวัยทำงานที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 403 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างตามความสะดวก (Convenience Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่สร้างขึ้น แบ่งเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ทางการเงิน

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการออม

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการวางแผนการเงินส่วนบุคคลเพื่อการเกษียณอายุ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าความถี่และร้อยละ สถิติเชิงอนุมาน Independent t-test, MANOVA, และ Multiple Regression Analysis เพื่อทดสอบสมมติฐาน

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 65 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 47.6 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 60.5 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,001 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 77.7

ปัจจัยด้านความรู้ทางการเงิน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จัดว่ามีความรู้ทางการเงิน คิดเป็นร้อยละ 95.5 ปัจจัยด้านพฤติกรรมการออม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีพฤติกรรมออมก่อนใช้ทำเป็นสม่ำเสมอ คิดเป็นร้อยละ 48.6 หรือทำเป็นบางครั้ง คิดเป็นร้อยละ 41.9

สำหรับการวางแผนการเงิน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์หลักคือเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น คิดเป็นร้อยละ 59.1 โดยเน้นความมั่นคงทางการเงิน คิดเป็นร้อยละ 56.6% และส่วนใหญ่วางแผนด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 87.8 ซึ่งเป็นการวางแผนในระยะยาวมากกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 56.8

ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1: ได้รับการสนับสนุนเป็นส่วนใหญ่ ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ (อายุ, การศึกษา, รายได้, จำนวนผู้ต้องดูแล) ส่งผลต่อการวางแผนการเงินเพื่อวัยเกษียณอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นปัจจัยด้านเพศและสถานภาพที่ไม่พบว่ามีผลแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2: ได้รับการสนับสนุน ปัจจัยด้านความรู้ทางการเงินและพฤติกรรมการออมมีอิทธิพลต่อการวางแผนการเงินเพื่อวัยเกษียณ โดยพบว่า พฤติกรรมการออม มีอิทธิพลต่อองค์ประกอบของการวางแผนในวงกว้างกว่าความรู้ทางการเงิน

อภิปรายผล (Discussion)

การอภิปรายผลในส่วนนี้เป็นการนำข้อค้นพบจากการวิจัยมาตีความและสังเคราะห์โดยเชื่อมโยงกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้ทบทวนไว้ในบทที่ 2 เพื่อสร้างองค์ความรู้ที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ประเด็นสำคัญที่ 1: อิทธิพลของปัจจัยทางประชากรศาสตร์: "อายุ" และ "รายได้" คือปัจจัยชี้ขาด

ผลการวิจัยตอบข้ออย่างชัดเจนว่า อายุและรายได้ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างสูงต่อการวางแผนการเงินเพื่อการเกษียณ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิสิทธิ์ ตระการไพโรจน์ (2563) และ กมลวรรณ ภูชิงชัย และคณะ (2567) ที่พบว่ารายได้และอายุเป็นปัจจัยสำคัญ ในกลุ่มตัวอย่างนี้ซึ่งเป็นวัยกลางคน (41-50 ปี) และมีรายได้สูง จึงไม่น่าแปลกใจที่พวกเขาจะมีการวางแผนการเงินในทุกมิติได้ดีกว่า เนื่องจากมีทั้งทรัพยากร (รายได้) และความตระหนักถึงความจำเป็นเร่งด่วน (อายุที่มากขึ้น) ซึ่งเป็นแรงผลักดันสำคัญ

ในทางกลับกัน การที่เพศและสถานภาพ ไม่มีอิทธิพลต่อการวางแผนโดยรวมนั้นเป็นข้อค้นพบที่น่าสนใจและขัดแย้งกับสมมติฐาน อาจอธิบายได้ว่าในกลุ่มประชากรที่มีการศึกษาสูงและรายได้สูงเช่นนี้ บทบาททางเพศในการตัดสินใจทางการเงินอาจมีความเท่าเทียมกันมากขึ้น และสถานภาพสมรสอาจไม่ได้เป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อการวางแผนมากเท่ากับความพร้อมส่วนบุคคลด้านรายได้

ประเด็นสำคัญที่ 2: "พฤติกรรม" สำคัญกว่า "ความรู้"

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีความรู้ทางการเงิน (ร้อยละ 95.5) แต่ผลการวิเคราะห์การถดถอยชี้ให้เห็นว่า พฤติกรรมการออมมีอิทธิพลต่อองค์ประกอบของการวางแผนการเงินในวงกว้างกว่าความรู้ทางการเงิน ข้อค้นพบนี้ชี้ให้เห็นถึงช่องว่างระหว่าง "การรู้" (Knowing) และ "การทำ" (Doing) การมีพฤติกรรมที่จับต้องได้ เช่น การออมก่อนใช้ และการแบ่งสัดส่วนรายได้เพื่อออม เป็นปัจจัยที่นำไปสู่การวางแผนที่เป็นรูปธรรมมากกว่าการมีความรู้เพียงอย่างเดียว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า การสร้างวินัยและนิสัยทางการเงินเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารการเงินส่วนบุคคล

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากสรุปผลการวิจัยและการอภิปรายผล ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลัก ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ข้อเสนอแนะส่วนนี้มุ่งเน้นการนำองค์ความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในทางปฏิบัติ

1.1 สำหรับสถาบันการเงินและนักวางแผนการเงิน: ควรออกแบบผลิตภัณฑ์และบริการที่เน้นการสร้าง "พฤติกรรม" และ "วินัย" ในการออม ไม่ใช่แค่การให้ความรู้เพียงอย่างเดียว เช่น การสร้างโปรแกรม "ออมก่อนใช้" อัตโนมัติ หรือเครื่องมือช่วยแบ่งสัดส่วนรายได้เพื่อการออม เนื่องจากผลการวิจัยชี้ชัดว่าพฤติกรรมเหล่านี้ส่งผลโดยตรงต่อการวางแผนการเงินในระยะยาว

1.2 สำหรับหน่วยงานภาครัฐและผู้กำหนดนโยบาย: ควรมีการแบ่งส่วนนโยบายส่งเสริมการออมและการวางแผนเกษียณอายุให้ชัดเจนระหว่างกลุ่มประชากร เนื่องจากผลการวิจัยนี้ชี้ว่ากลุ่มผู้มีรายได้สูงมีความพร้อมและพฤติกรรมที่แตกต่างจากประชากรทั่วไป นโยบาย "หนึ่งขนาดเหมาะกับทุกคน" (One-size-fits-all) อาจไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อต่อยอดองค์ความรู้และปิดช่องว่างที่การวิจัยครั้งนี้ยังไม่ครอบคลุม ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

- ควรทำการวิจัยซ้ำในกลุ่มประชากรที่แตกต่างกัน: โดยเฉพาะกลุ่มคนวัยเริ่มทำงาน (Generation Z) หรือกลุ่มผู้มีรายได้น้อยถึงปานกลาง เพื่อเปรียบเทียบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนการเงินเพื่อการเกษียณจะยังคงเหมือนหรือแตกต่างจากผลการวิจัยครั้งนี้อย่างไร ซึ่งจะช่วยให้เห็นภาพรวมของประชากรทั้งประเทศได้ชัดเจนขึ้น

ศึกษาปัจจัยด้านเทคโนโลยีเพิ่มเติม: ควรพิจารณาศึกษาปัจจัยด้านเทคโนโลยีอื่นๆ ที่อาจส่งผลต่อการตัดสินใจใช้งาน E-Wallet เช่น ความเข้ากันได้กับอุปกรณ์ (Compatibility) หรือความน่าเชื่อถือของเทคโนโลยี (Technology Trust)

วิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ: การวิจัยในอนาคตอาจใช้สถิติขั้นสูงเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยต่างๆ กับการตัดสินใจใช้งาน E-Wallet อย่างละเอียด เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนกลยุทธ์ได้อย่างแม่นยำยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

กลุ่มวิจัยคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2564). ดัชนีความพร้อมเพื่อการเกษียณ: การจัดทำ และการประยุกต์ใช้เชิงนโยบาย. คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. จรินทร์ จารุเสน. (2565). ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการวางแผนการเงินเพื่อความมั่นคงวัยเกษียณของคนวัย Generation X. คณะบริหารธุรกิจเพื่อสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ชาญณรงค์ ชัยพัฒน์. (2563). ความยั่งยืนทางการเงินส่วนบุคคลและพฤติกรรมการออมการลงทุนเพื่อวัยเกษียณ.

ปริญญาานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2565).

รายงานผลการสำรวจทักษะทางการเงินของไทย ปี 2565.

ธีรพัฒน์ มีอำพล. (2557). ความรู้ทางการเงินและพฤติกรรมการออมที่ส่งผลต่อการวางแผนการเงินเพื่อการเกษียณอายุ กรณีศึกษากลุ่มคนวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ประชา บุญมา และ วิจิต อุ๋อัน. (2565). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนเกษียณอายุของพนักงานบริษัทเอกชนในประเทศไทย.

Journal of Humanities and Social Sciences Thonburi University, 16(2).

ประชา บุญมา และ วิจิต อุ๋อัน. (2566). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนเกษียณอายุของพนักงานบริษัทเอกชนในประเทศไทย.

วารสารราชพฤกษ์, 17(52), 253-263.

ปนัดดา เอี่ยมสะอาด. (2563). การวางแผนการเงินส่วนบุคคลเพื่อการเกษียณอายุของบุคลากร บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน). สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการการเงินในยุคดิจิทัล, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

พรอนงค์ บุษราตระกูล และคณะ. (2564). ดัชนีความพร้อมเพื่อการเกษียณ: การจัดทำ และการประยุกต์ใช้เชิงนโยบาย. คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รุ่งตะวัน แซ่พัว. (2560). การศึกษาพฤติกรรมการออมและการลงทุนของ Generation X ในเขตกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วีระพันธ์ เต็มดวง. (2565). ปัจจัยที่มีผลต่อการวางแผนเกษียณของคนวัยทำงาน ในจังหวัดนครราชสีมา. การศึกษาค้นคว้าอิสระเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

วีระชาติ กิเลนทอง และ บุญเลิศ จิตรมณีโรจน์. (2555). การเตรียมความพร้อมสำหรับการวางแผนทางการเงินเพื่อวัยเกษียณอายุของกลุ่มแรงงานในระบบช่วงอายุ 40-60 ปี. สถาบันวิจัยเพื่อตลาดทุน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และสถาบันเพื่อการประเมินและออกแบบนโยบาย มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. (2564). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2564.

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. (2557). การสร้างความมั่นคงทางการเงินหลังเกษียณให้คนไทย.